

Stedebouw: De veranderende opgave

De veranderende opgave

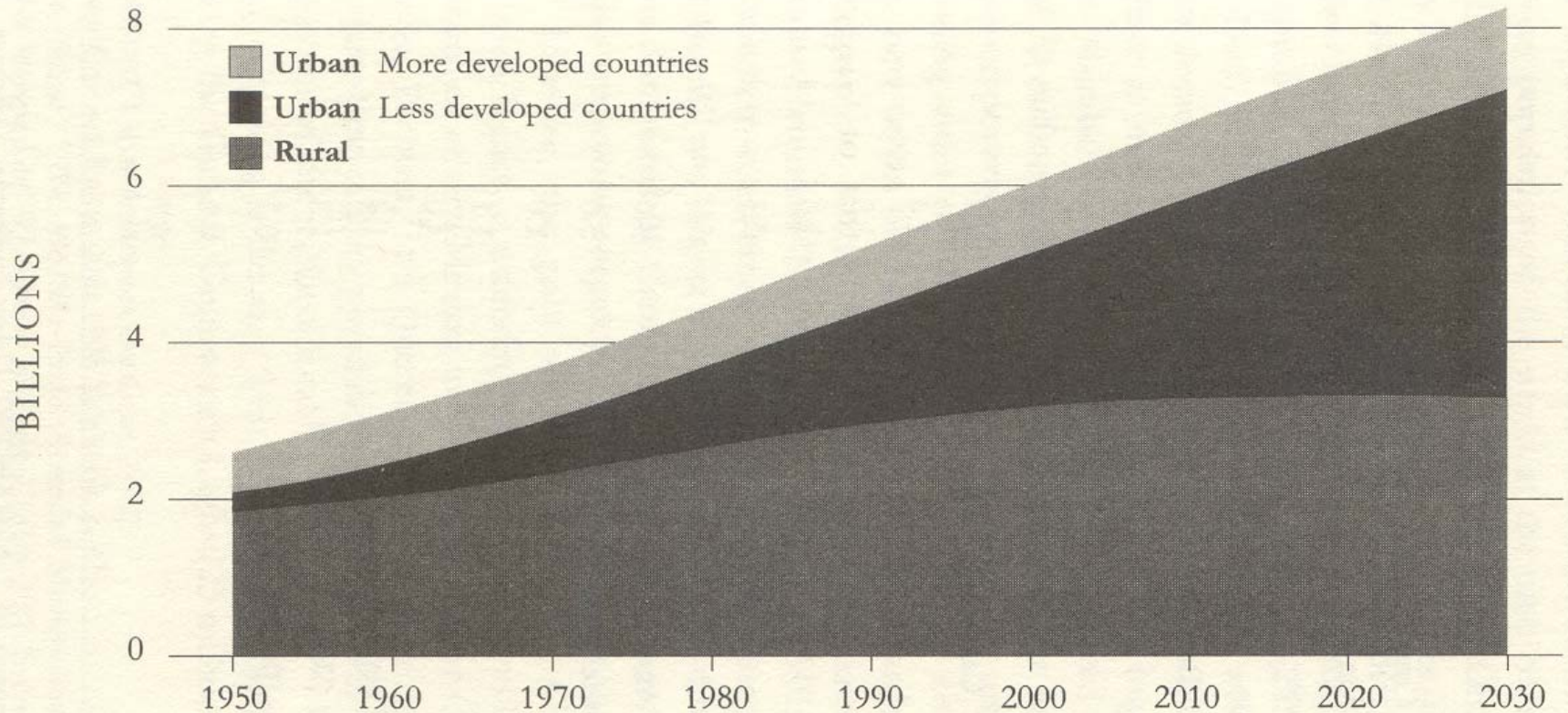
- Veranderend grondgebruik: verdichten of verder verdunnen
- Nieuwe openbare ruimte
- Nieuwe stedelijke economie -> nieuwe programma's
- Natuur, klimaat en duurzaamheid
- Zelfbeschikking en participatie
- Van projecten naar slimme plannen

De veranderende opgave

- **Veranderend grondgebruik: verdichten of verder verdunnen**
- Nieuwe openbare ruimte
- Nieuwe stedelijke economie -> nieuwe programma's
- Natuur, klimaat en duurzaamheid
- Zelfbeschikking en participatie
- Van projecten naar slimme plannen

Urbanization and open landscape

Figure 1
World Population Growth

Source: United Nations, *World Urbanization Prospects: The 2001 Revision* (2002): tables A.3 and A.4.

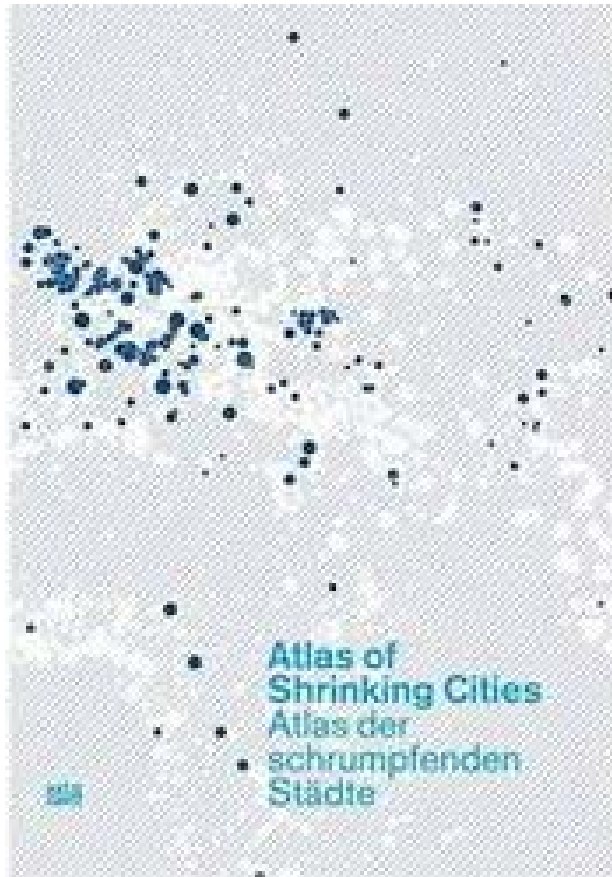
Urbanization and open landscape

The endless city...?

Urbanization and open landscape

Shrinking cities

Urbanization and open landscape

Shrinking cities

Detroit (USA)

Leipzig (Germany)

Nederland: Veranderend grondgebruik

1890

2000

Nederland: Veranderend grondgebruik

62 Bodemgebruik in Nederland 1890-1996

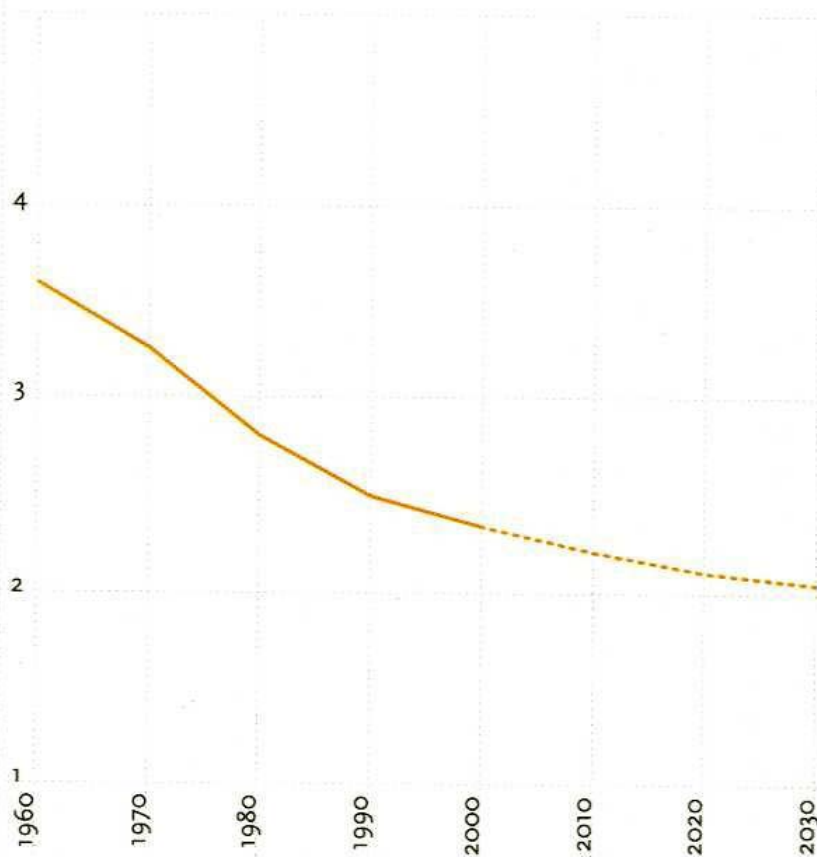
	1890	1930	1950	1970	1985	1996
agrarisch	2.157.269	2.340.610	2.512.900	2.519.497	2.395.924	2.350.807
bos en natuur	835.014	681.528	506.319	497.087	450.024	461.177
stedelijke functies	123.739	144.093	191.405	268.868	416.217	441.317
infrastructuur	29.218	41.178	89.591	92.255	129.682	134.048
water	1.007.378	945.209	852.403	774.911	760.771	765.269
Nederland	4.152.618	4.152.618	4.152.618	4.152.618	4.152.618	4.143.618

Getallen in hectaren.

Bron: CBS Bodemstatistiek en: AB Onderzoek B.V., Tijdreeks grondgebruik in Nederland, Delft, 1997.

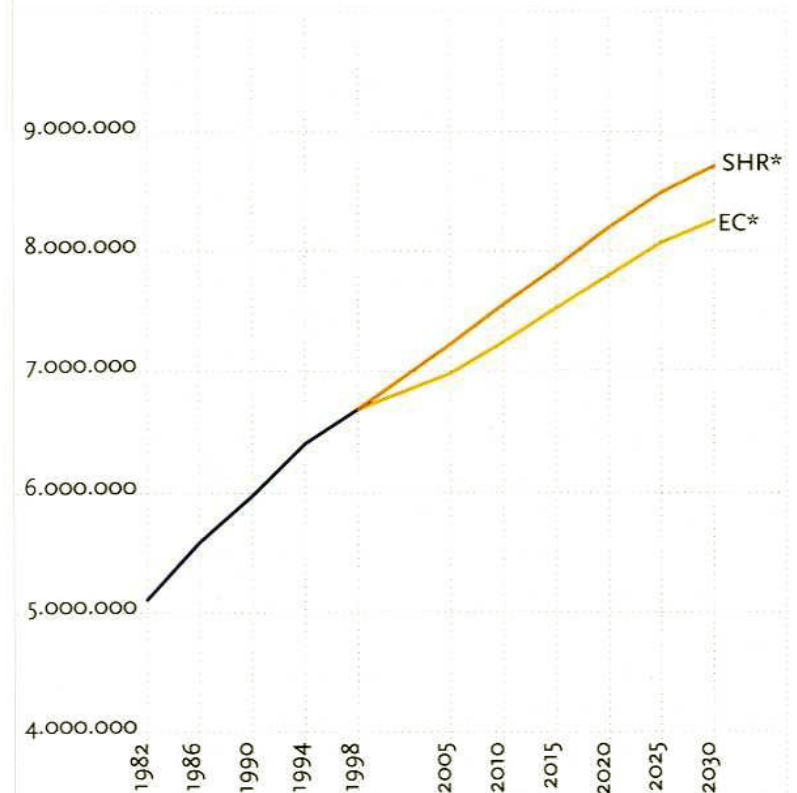
Veranderende huishoudensamenstelling en woningoppervlak

33 Bevolking Nederland: ontwikkeling aantal personen per huishouden (1960 - 2030)

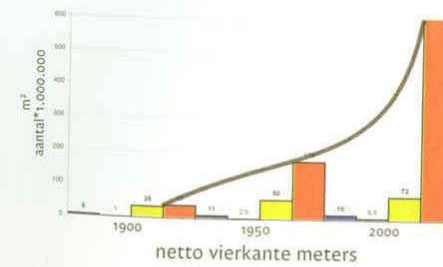
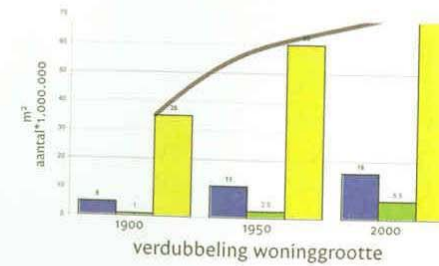
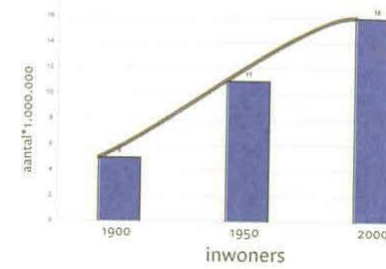
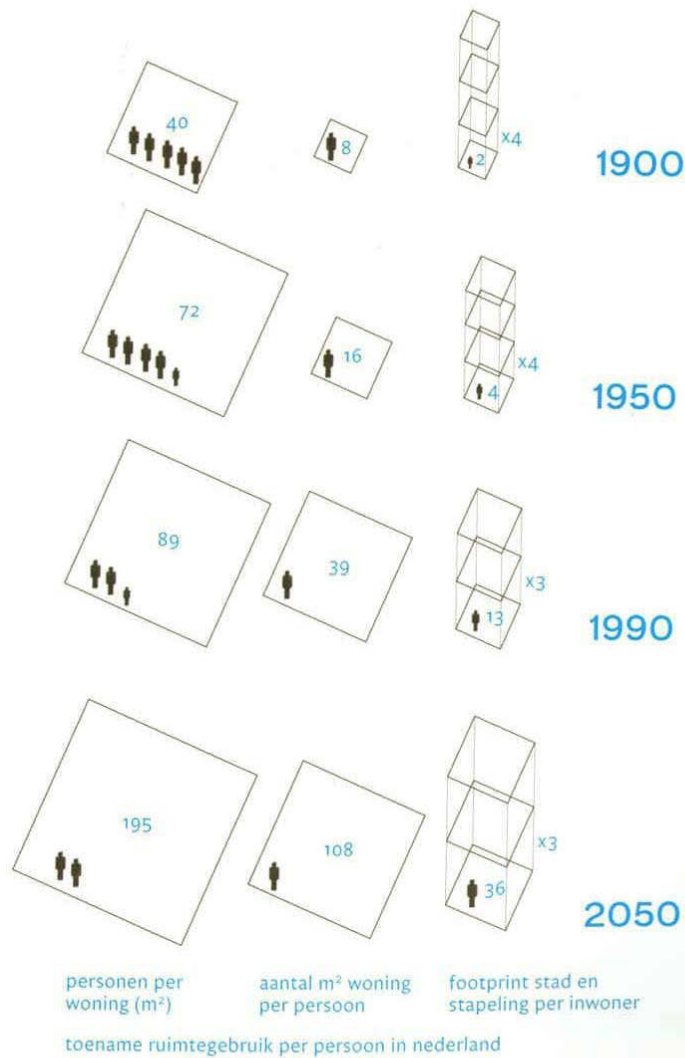
Bron: Ministerie VROM, DGVH, 1998.

31 Bevolking Nederland: ontwikkeling aantal huishoudens (1982 - 1998) en prognoses (1999 - 2030)

* het scenario 'European Coordination' van het Centraal Planbureau en het 'Scenario van hoge ruimtebehoefte', zie hoofdstuk 4

Bron: DGVH, 1998.

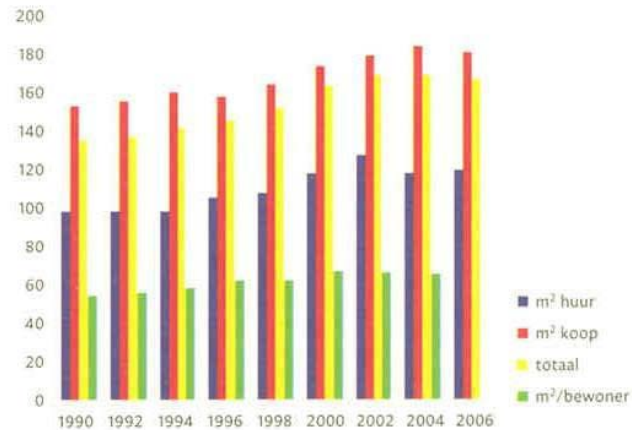

het totaal benodigd woonoppervlak is met een factor 16 toegenomen

BRON: „STEDEN VOL RUIMTE“, RUDY UYTENHAAK

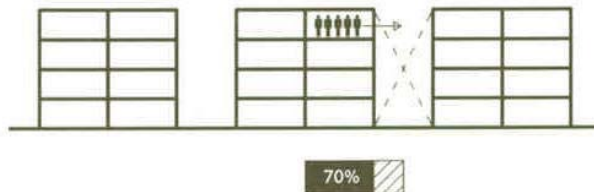
simpel gezegd wonen half zoveel mensen in drie keer zo grote huizen. wanneer die huizen dan ook nog eens op tweemaal zoveel terrein staan, werkt dat door als $2 \times 3 \times 2 = 12$.

Ten slotte groeide de Nederlandse bevolking sterk. Woonden er begin 20ste eeuw even meer dan zes miljoen mensen, nu zijn dat er ruim 16 miljoen. Het ruimtegebruik nam derhalve de afgelopen eeuw met een factor 32 toe. Hiermee zijn de kaartbeelden over 100 jaar Nederland verklaard.

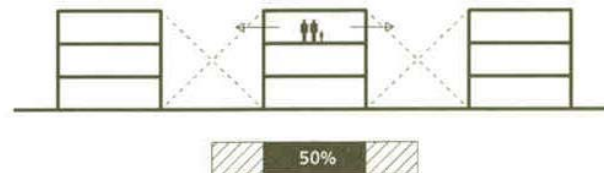
oppervlakte en woningbezetting nieuwbouwwoningen
(bron: cbs)

1900

een eeuw geleden:
5 personen per woning
korte doorsneden,
beperkt zicht (eenzijdig georiënteerd),
ondiepe woningen aan smalle straten

2000

nu:
2,3 personen per woning
lange doorsneden,
uitzicht (tweezijdig georiënteerd),
diepere woningen aan bredere straten

BRON: „STEDEN VOL RUIMTE“, RUDY UYTENHAAK

EN.....KRIMP !!

deVerdieping

Trouw

Groen!Religie & Filosofie

Nieuws

Achtergrond

Opinie

Ontspanning

Service

Webshop

Nederland

Buitenland

Politiek

Economie

Sport

Cultuur

Trouw in de Buurt

Weer

Video

NATIONALE KRIMPTOP 17 JUNI 2009 Wilma van Meteren

Parkstad Heerlen, groeien in kwaliteit

'Zie de krimp niet als een probleem, maar als de andere kant van de medaille'

De spoorlijn doorsnijdt Heerlen. Het toekomstige Maankwartier zal de stadsdelen weer met elkaar verbinden. © FOTO WERRY CRONE, TROUW

De minister kwam depressief uit Heerlen. Het was de aanleiding voor de krimptop die vandaag wordt gehouden. De oude mijnstreek is strijdbaar.

„We zitten hier niet in zak en as, we blijven bouwen aan een vitale stedelijke regio”, klinkt het strijdbaar uit de mond van de Heerlense wethouder Lex Smeets. Minister Eberhard van der Laan (wijken en wonen) zag „een film” van lege portiekflats.

OF

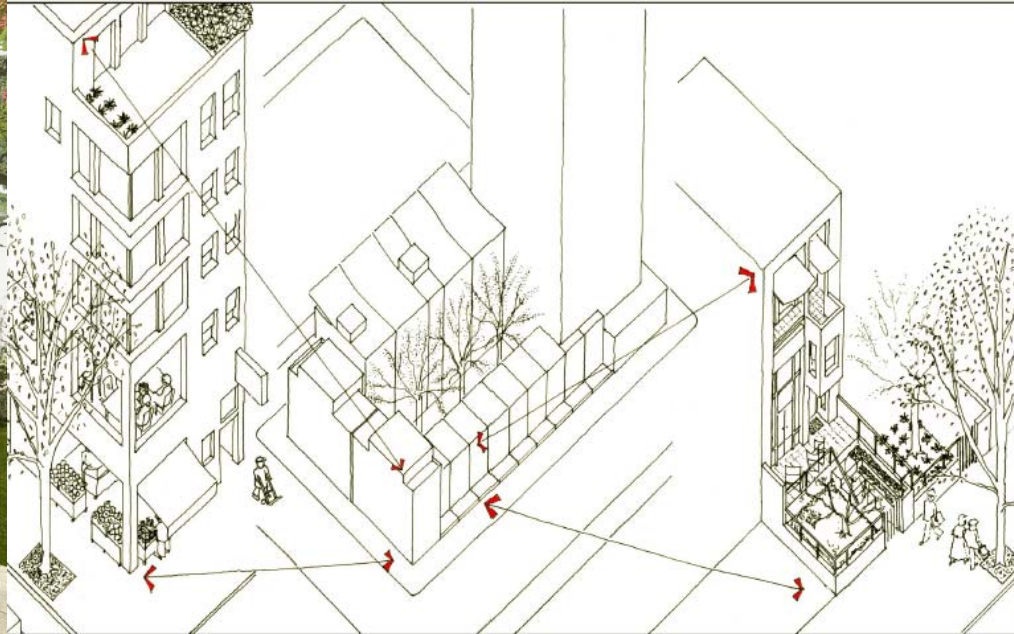

OF

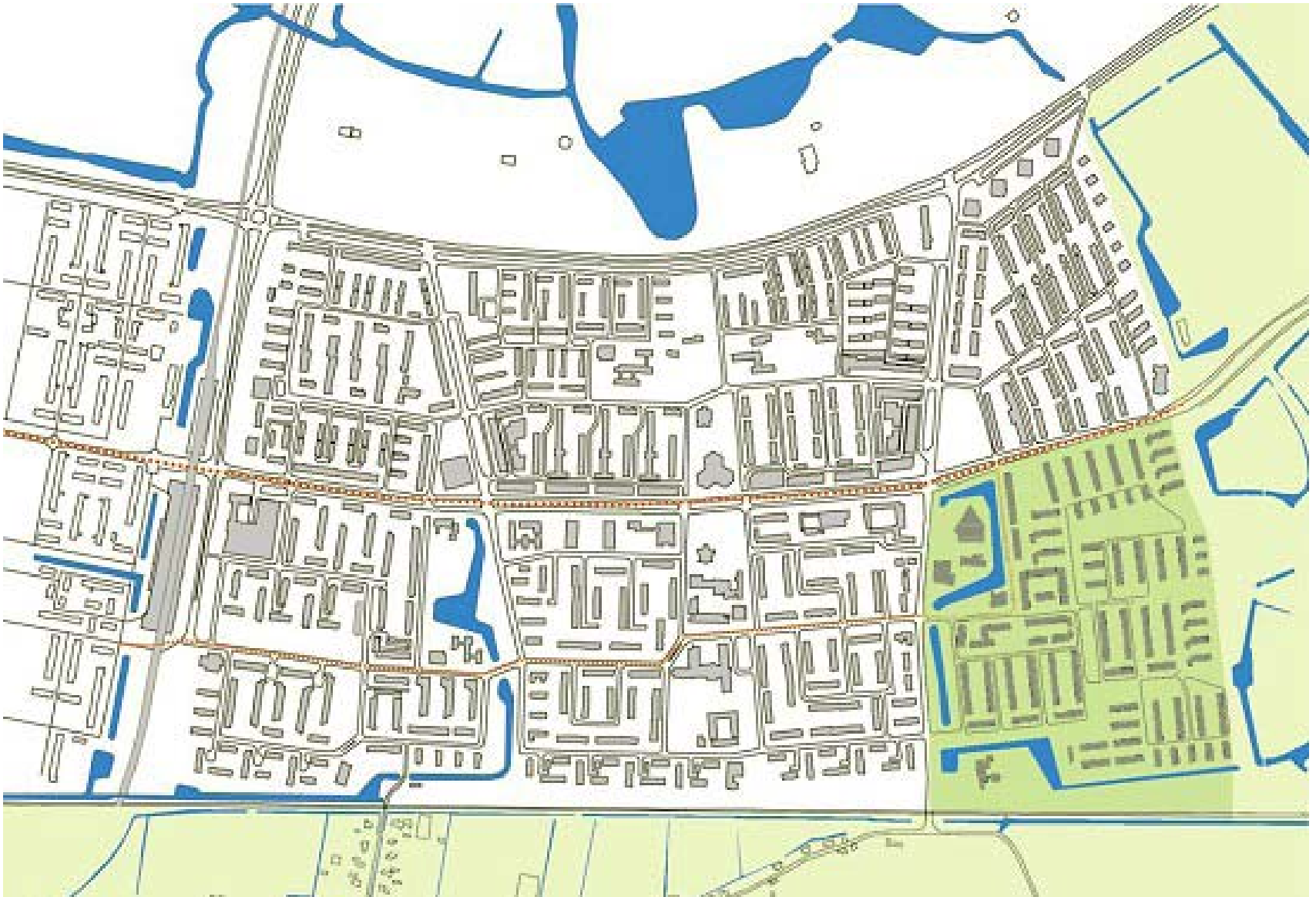
Opgave: stedelijke verdichting + hoogwaardig openbaar gebied

Vancouver

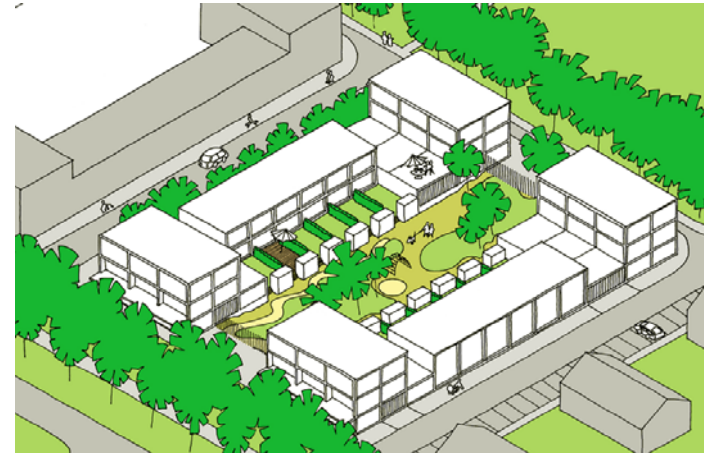
Rotterdam Zuidwijk

Rotterdam Zuidwijk

Rotterdam Zuidwijk - verdichting ontwerp Claus & Kaan

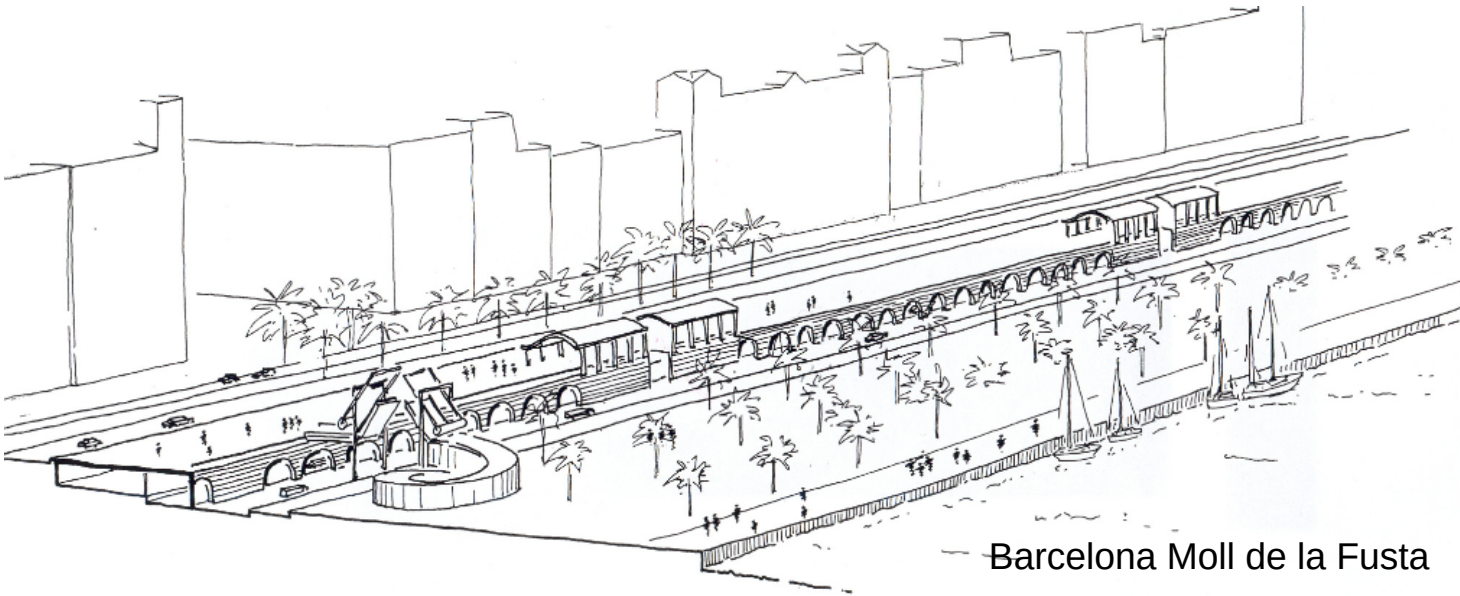

De veranderende opgave

- Nieuwe openbare ruimte

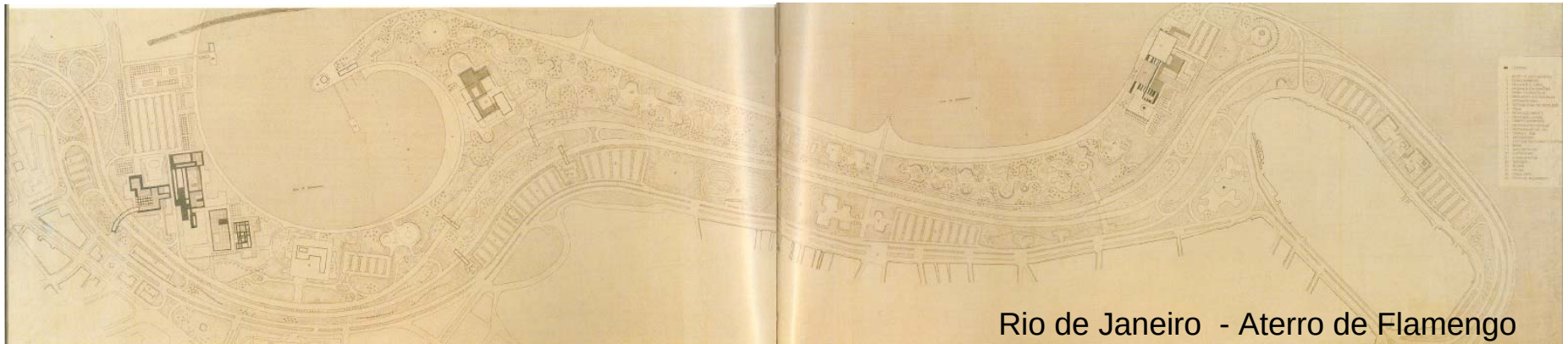

Barcelona Moll de la Fusta

Rio de Janeiro

Rio de Janeiro - Aterro de Flamengo

Rio de Janeiro - Aterro de Flamengo

De veranderende opgave

- Nieuwe stedelijke economie -> nieuwe programma's

Rotterdam 1958

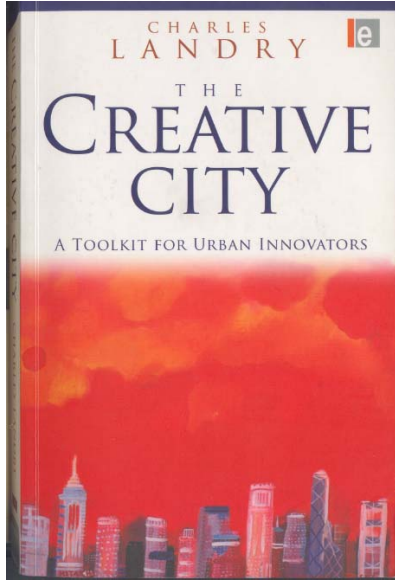
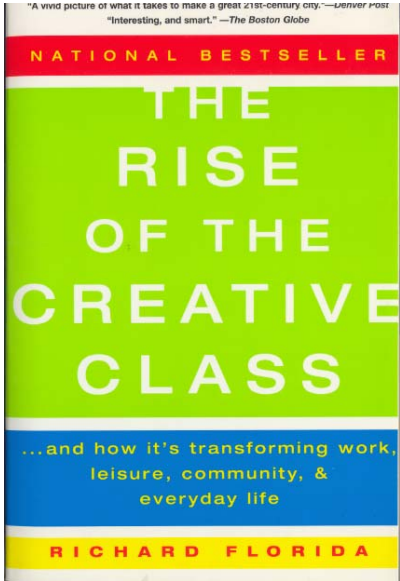

Rotterdam 2008

1950's

2000's

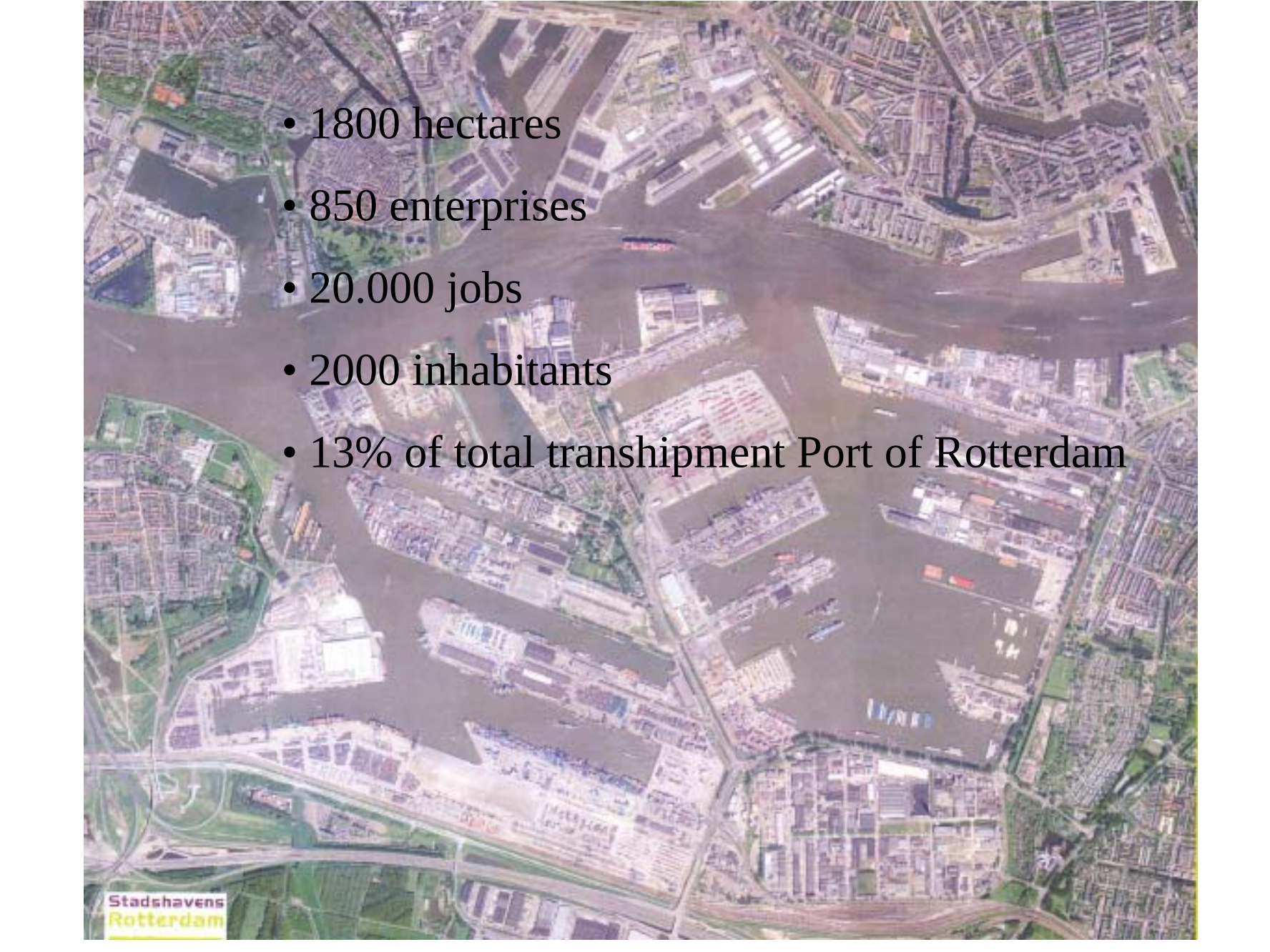

Knowledge & creative economy

Knowledge & creative economy

-
- 1800 hectares
 - 850 enterprises
 - 20.000 jobs
 - 2000 inhabitants
 - 13% of total transshipment Port of Rotterdam

Research, Design & Manufacturing

CITYPORTS ACADEMY ROTTERDAM

ZOEKEN

[Voorpagina](#)

[De Academy](#)

[Projecten](#)

[Projectenarchief](#)

[Contact](#)

De Academy

Rotterdam staat de komende decennia voor een ambitieuze opgave in het stadshavensgebied: de (her)ontwikkeling van een 1600 hectare groot gebied op het snijvlak van stad en haven. Cityports Academy Rotterdam (CAR) kan hierbij een belangrijke rol spelen.

Cityports Academy Rotterdam

17:47, 11/02/2009

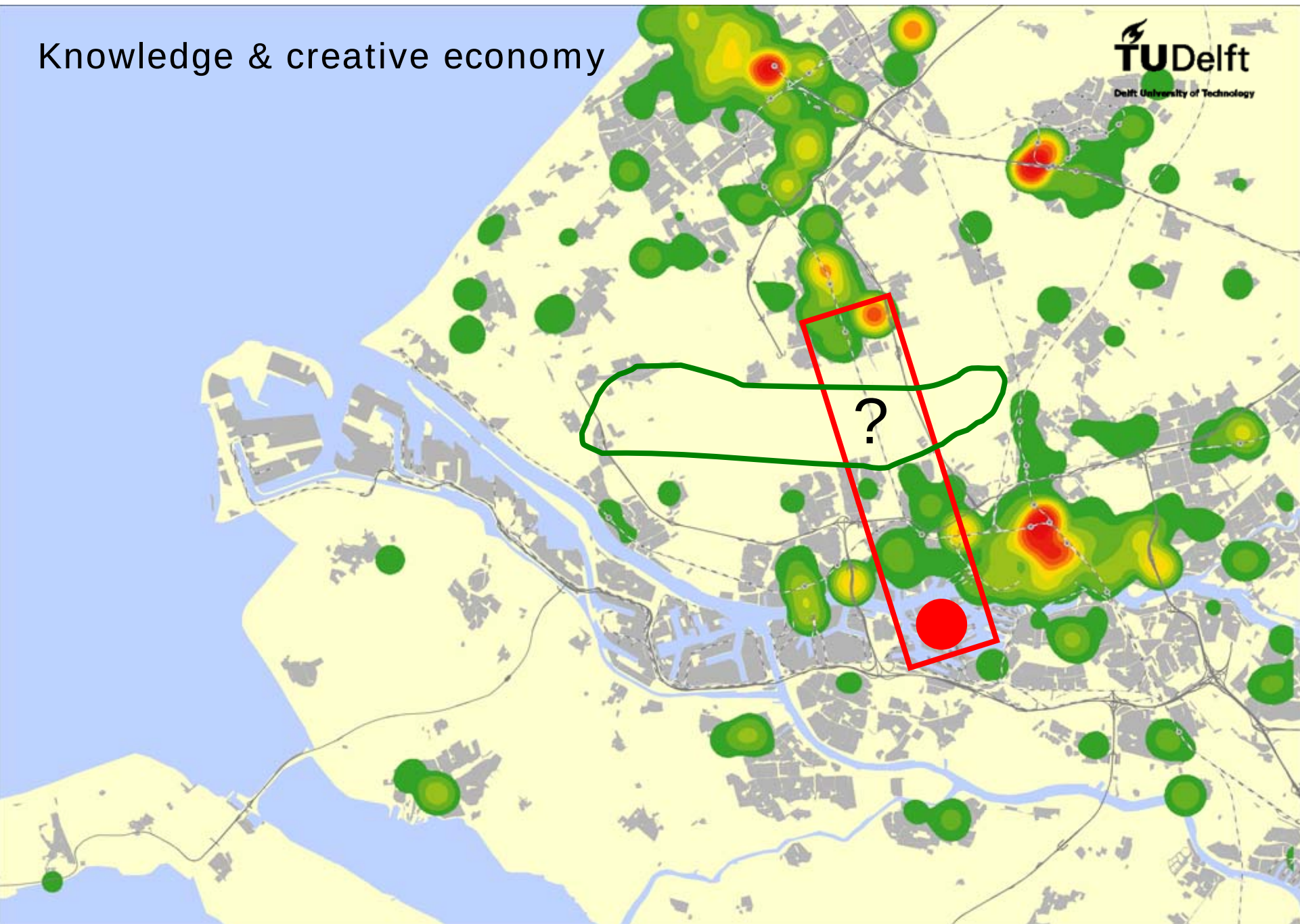

CityPorts Academy Rotterdam
p/a Hogeschool Rotterdam
Postbus 25035
3001 HA ROTTERDAM
Contact

Knowledge & creative economy

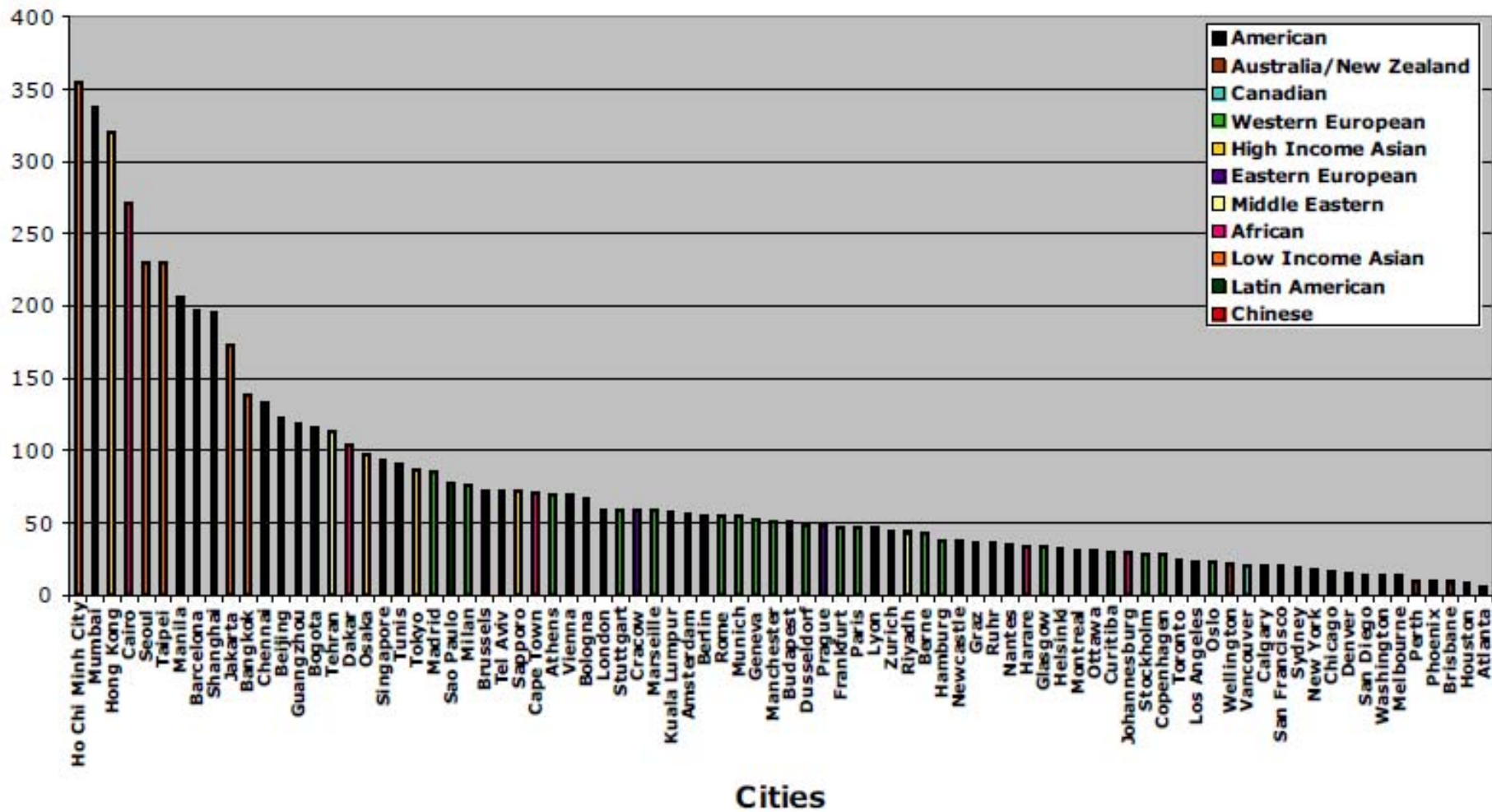
Knowledge & creative economy

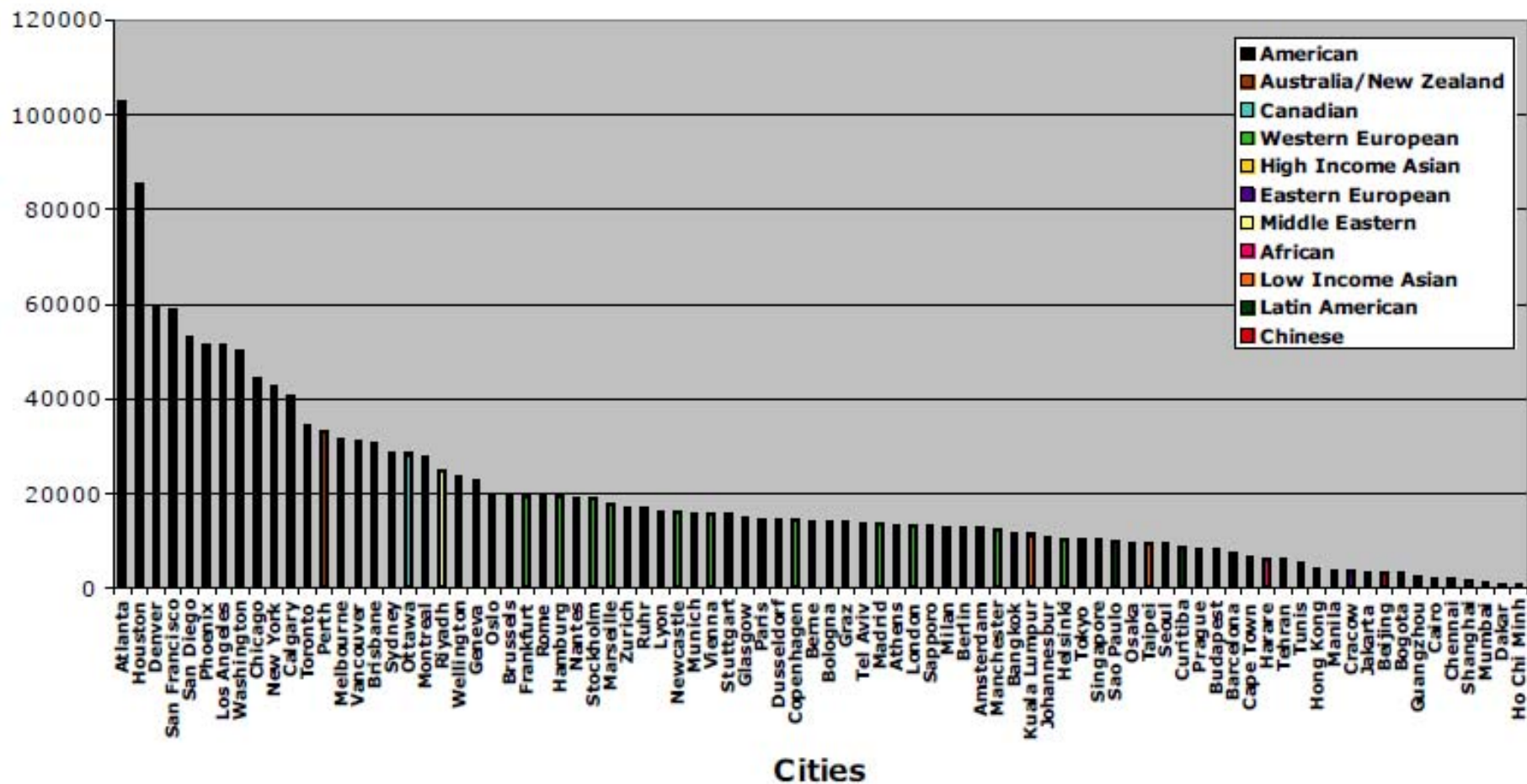
De veranderende opgave

- Natuur, klimaat en duurzaamheid

Urban Density, 1995 (Persons/Ha)

Private Passenger Transport Energy Use per Person, 1995

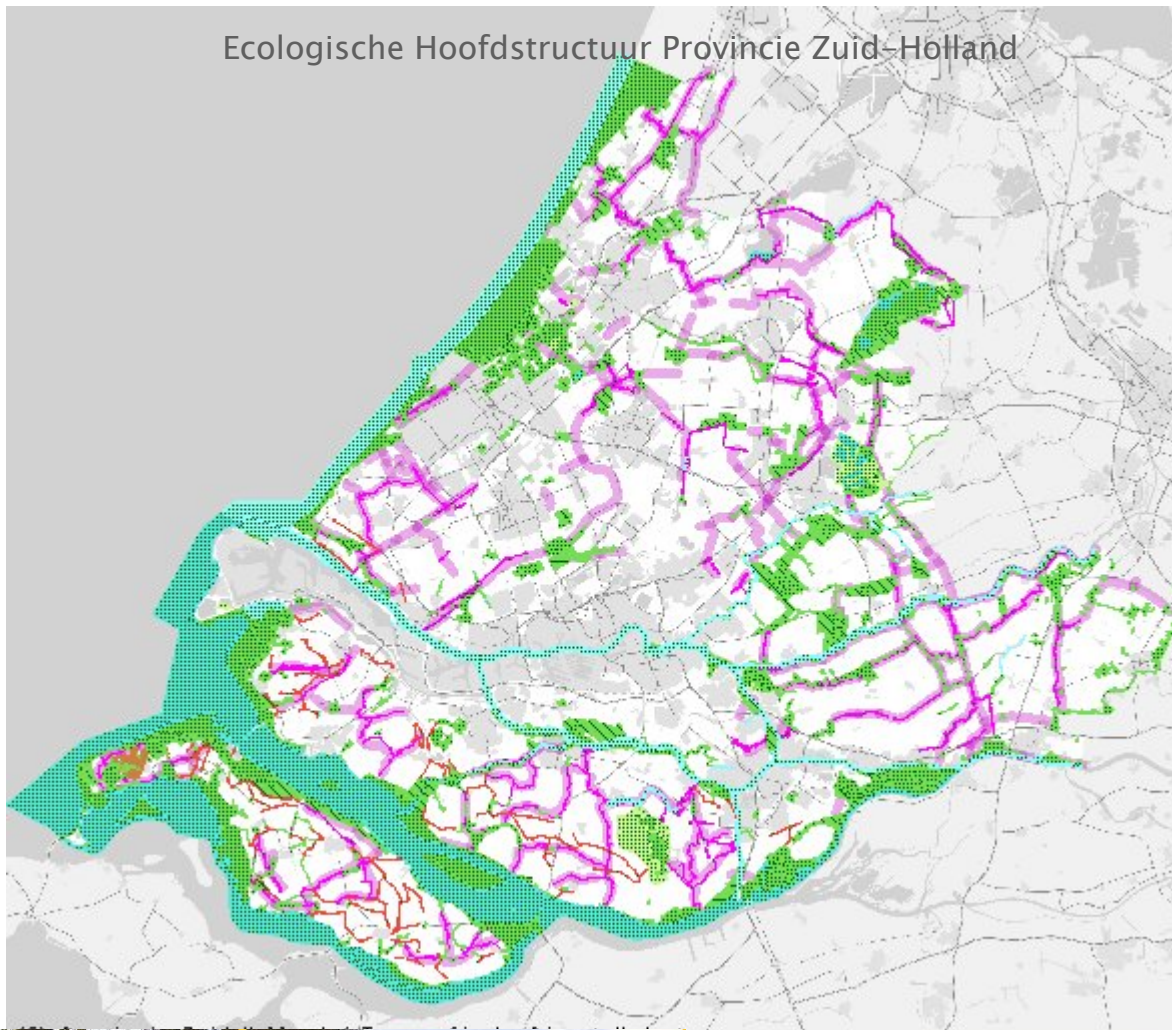

OF

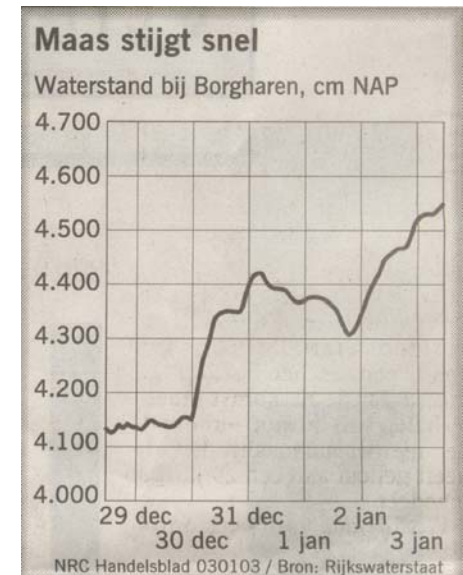
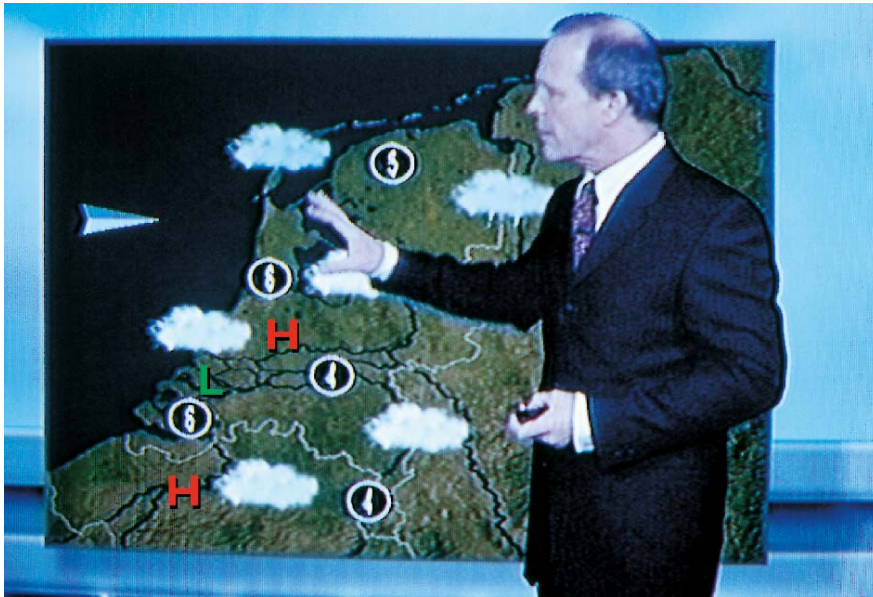

Meer aandacht voor natuur en biodiversiteit

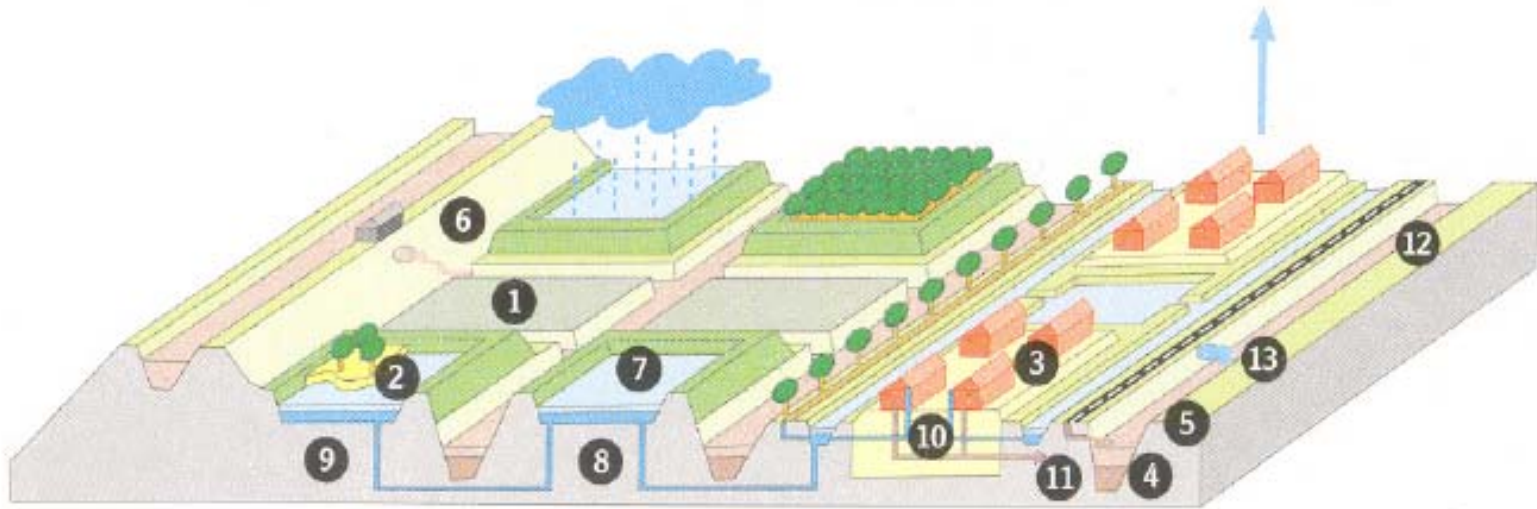

Klimaat-verandering

designing new urban districts with water

Nijmegen Waalsprong

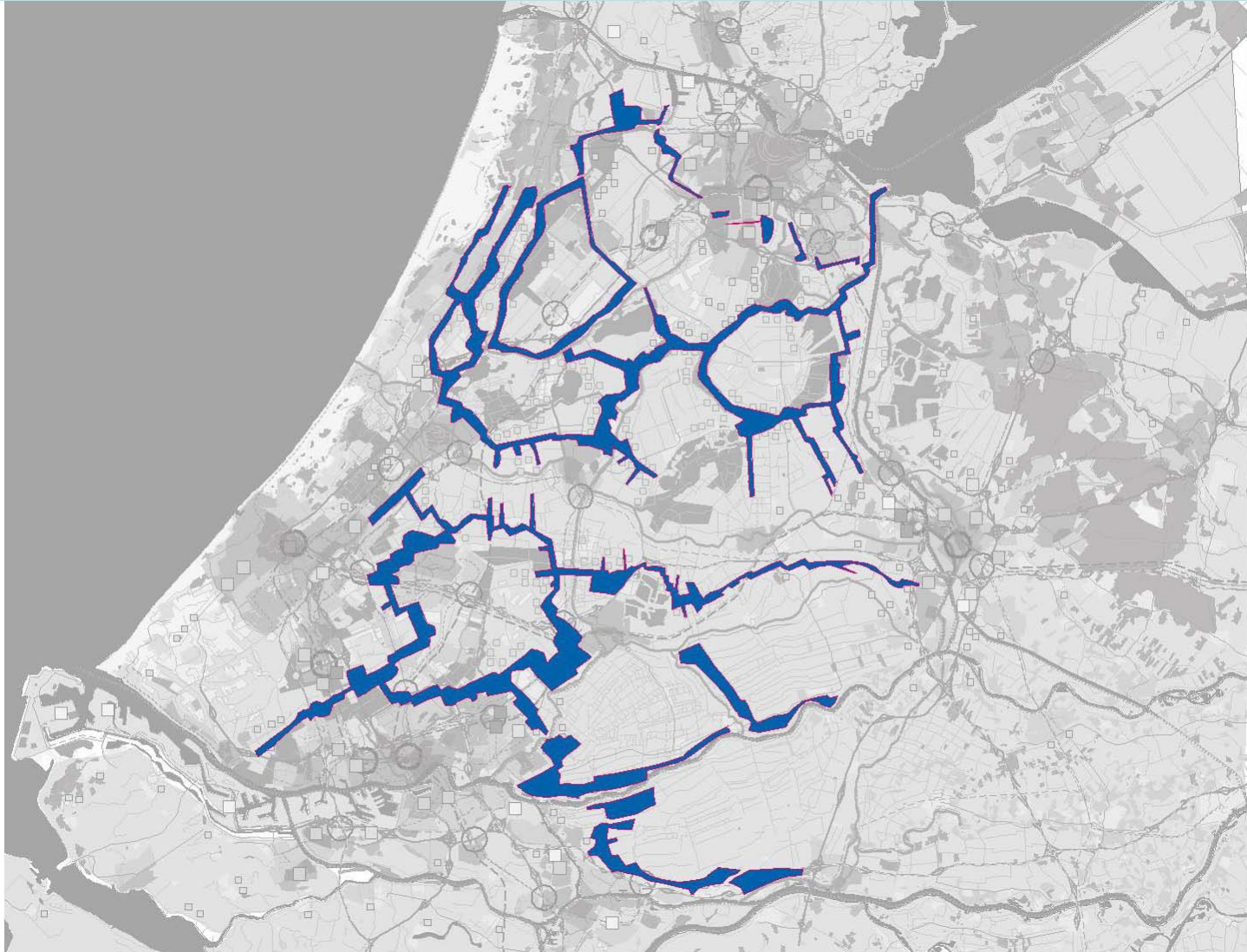
Nijmegen Waalsprong

Nijmegen Waalsprong

new water-networks

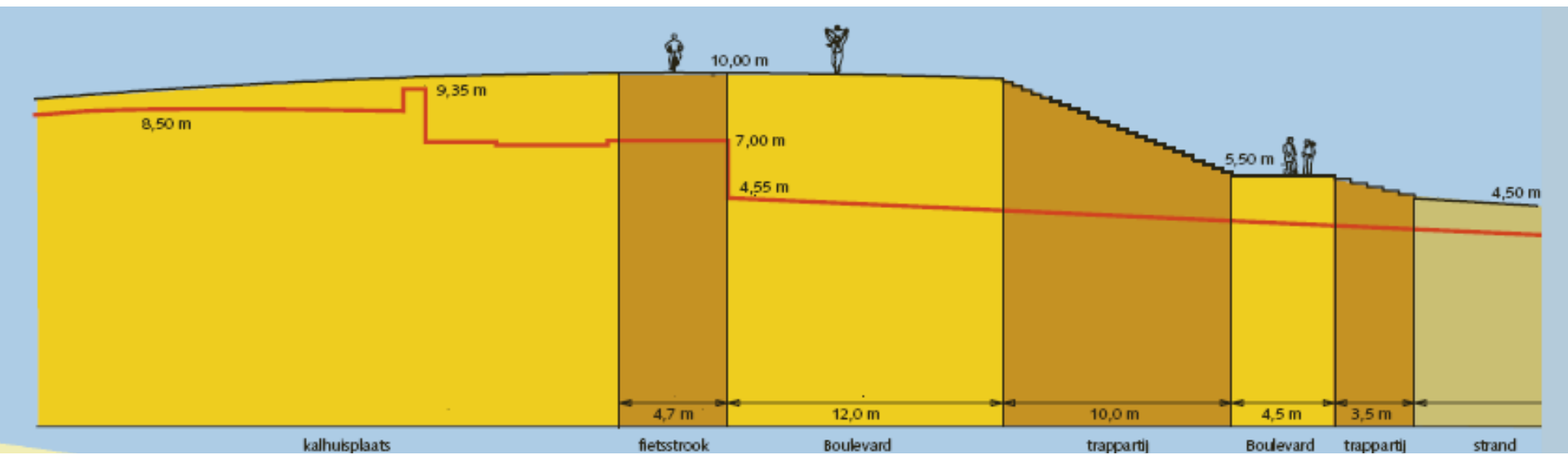
Samen *werken* met water

Een land dat leeft, bouwt aan zijn toekomst

Bevindingen van de Deltacommissie 2008

flood-protection Scheveningen (City of The Hague)

flood-protection Scheveningen (City of The Hague)

Arch.: Manuel de Sola-Morales

Voorstel kustuitbreiding Katwijk, ontwerp H+N+S landschapsarchitecten 2008

De veranderende opgave

- Zelfbeschikking en participatie

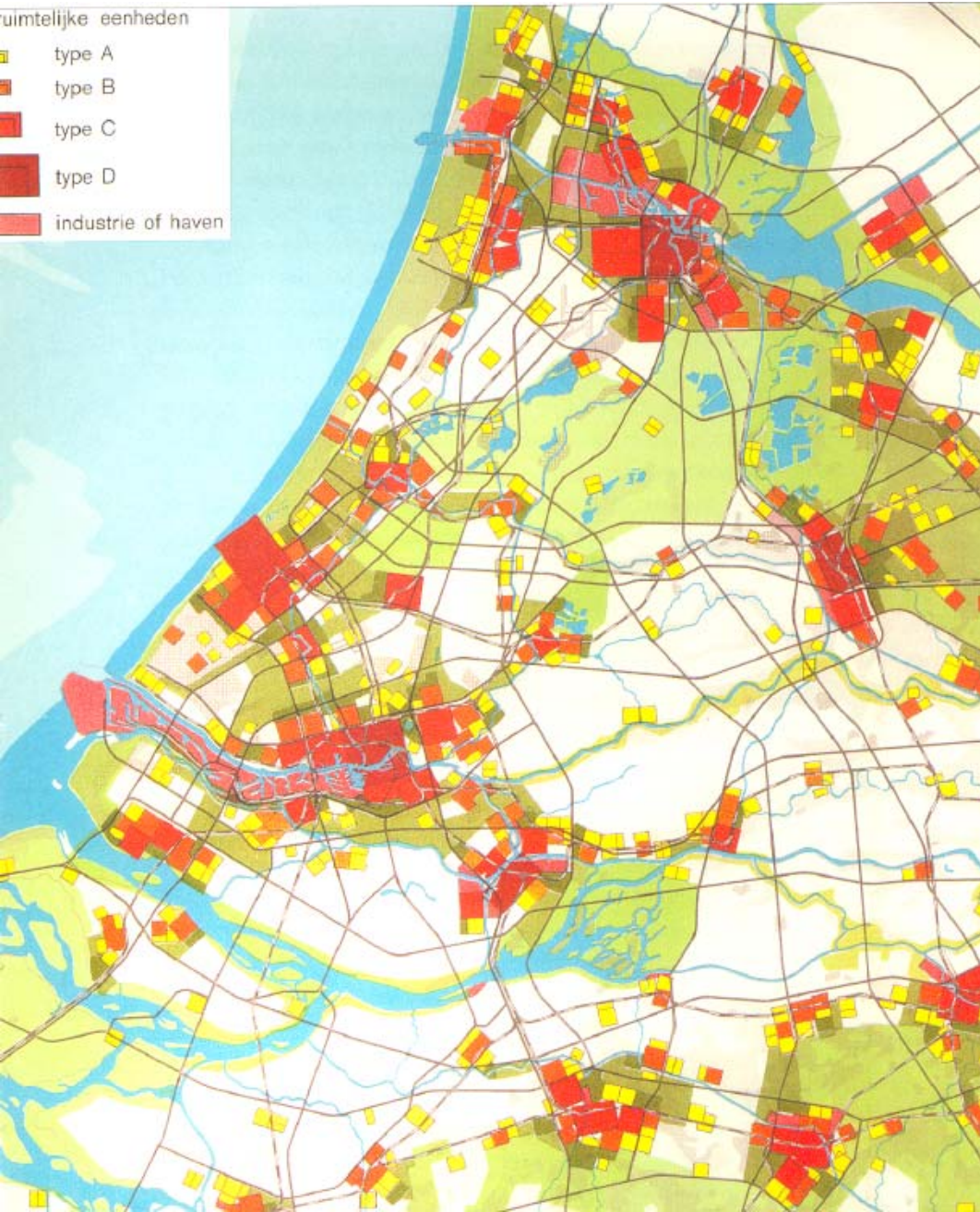
ruimte voor individualiteit

20e eeuw

20e eeuw

ruimte voor individualiteit

...rden alleen door woning-
nigingen en projectontwik-
geboden. Hun producten
evendien voldoen aan aller-
ke bepalingen en aan de el-
e welstandscommissies, die
rpen vooral beoordelen op
g met de rest van de omge-

ivans

t woningbouw strookt hele-
met de liberalisering die zich
de samenleving voordoet en
verheid zelfs wordt gepropal-
d. Geelhoed, de ambtelijke
nd van premier Kok, zei de-
in een interview dat de be-
e taak van de overheid de re-
en het stimuleren van de
Dat zie je dan ook op alle ter-
de samenleving gebeuren,
i in de ruimtelijke ordening
ghouw. Het is in Nederland
jk om te kiezen voor 'onder-
nen'. Er zijn veel mensen die
rde hechten aan eten, reizen
dan aan wonen, maar onder
alde inkomensgrens kan nie-
onttrekken aan keurige wo-
ompleet met subsidies. Tot
surdititeiten dit leidt, bleek
geleden toen bejaarden in
iet in hun stacaravans moech-
n wonen, hoewel ze dat erg
den. Ze moesten terug in hun
eerde hokken. Het was deze
is die me op andere gedach-
t over de Nederlandse wo-

roningbouw blijft de staats-
sur gehandhaafd, zoals Ne-
lie sinds de Woningwet van
. Op de Vinex-locaties zullen
oor de markt gewenste, los-
nuzen worden gebouwd. De
lken zijn een overbodige be-
un de vrijheid. Mensen wor-
vongen om 'thematisch' te
zouls in Kattenbroek in
ort. Daar worden ze dan in
tingen aan 'Pleinen van Die-
hten' en zo gestopt. Vreselijk

zit voor afschaffing van de
hitectuur. Als de overheid

geeft 25 kavels per hectare uit. Aan een
zijde van die kavels lopen wegen. De
overheid schrijft voor dat de delen van
de kavels aan de weg voor zestig pro-

kan worden ingevuld.

„Dit is niet alleen in overeenstem-
ming met de toenemende liberalise-
ring van de samenleving, maar heeft

oersaude bossen. Alleen dank zij de
koeien zijn er leegtes. De koeien zijn
onze nationale grasmaaiers, maar
daarvan zijn er wegens de overproduc-

staan. Alleen bij architecten en andere
ingewijden vloekt het exterieur niet
met het interieur: zij hebben keurig
meubelen van Le Corbusier en Riet-

er overigens een n
bouwen: sinds de
achttiende eeuw z
de achtercevolg
dingen een steed
Het zet zich zelfs d
ken: men streeft
van 40 woningen p
zal zelden worden

„Geliberaliseer
sluit ook aan op e
ditie die voor de V
Neem bijvoorbeeld
grachten: bij de
beperkte het stadi
uitgifte van kavels.
Schans bij Zaan
huisjes laten zien
woonhuis eens h
Nederland.

„Mijn pleidooi
langen. De gelib
bouw is niet in het
teet die gebouwen
projectontwikkel
bouwvereniging
zij willen rijtjeshu
den. En het is ool
van bestuurders,
staat wordt minde
gen minder te be
maar 25 kavels pe
te geven. Er is ee
salto mortale nodi
benden.

„Maar helemaal
Ik heb begrepen
Uburg, de bij An
selmeer te bouwe
stemd voor vrijsta
het architectenbu
plannen voor 'lic
wikkelde die verg
mijn pleidooi. Dit
terdam zelfs een
hun ideeën. Maar
ment en het geva
wijken is dat ze z
Dat is jammer, wa
nen moet er juist
zien.”

*De Nieuwe Kaart v
zien in het Nederla
instituut, Museum
Dit is m za 10-17 u, 2*

Voorstudie van Carel Weeber voor vrijstaande zelfbouwhuizen beeldwerking Studio NRC Handelsblad

UGUSTUS 2007

KUNST

Pijnlijke armzaligheid van het Wilde Wonen

Woonwijk: Vroondaal, Den Haag.
Ontwerp huizen: diverse
architecten.

Door BERNARD HUISMAN

Toen Carel Weeber in 1997 het Wilde Wonen lanceerde, spraken veel critici de vrees uit dat de grootschalige eigenbouw zou leiden tot 'belgische toestanden'. Als iedereen die dat wil naar eigen inzicht zijn huis ging bouwen, zou ook het ordelijke Nederland worden getroffen door een afschrikkelijke chaos van kakelbonte huizen, zo dachten ze.

Nu, tien jaar later, blijkt deze vrees onterecht. Het Wilde Wonen is weliswaar een begrip geworden in Nederland, maar een succes is het niet: het aandeel door particulieren gebouwde woningen in de totale woningproductie is zelfs afgenomen. De greep van de projectontwikkelaars op de Nederlandse woningbouw is nog altijd sterk en zij bouwen het liefst gemakkelijke rijtjeshuizen.

Na tien jaar Wild Wonen ziet Nederland er dus niet veel anders uit dan voor 1997. Nog altijd heerst in de Vinexwijken, de nieuwe generatie Nederlandse buitenwijken, de orde van de rijtjeshuizen. Toch kent nu iedere Vinexwijk inmiddels kleine buurtjes waar particulieren hun eigen huis kunnen laten bouwen. Maar zelfs in deze marginale enclaves van het Wilde Wonen heersen geen Belgische toestanden. Wie er gaat kijken, ziet veel keurige huizen die meestal erg op elkaar lijken. Knutselke huizen, zoals het Sadijdam Hussein-achtige paleisje in het Wilde Wonen-deel van de Hoofddorpse Vinexwijk Florinda, zijn een uitzondering. De meeste Wilde Woners laten een goedkoop catalogushuis bouwen. Driekwart van de Wilde Woningen is gebouwd in armoezelige, veren-vouglige prefabversie van de jaren-dertigstijl of een andere traditionele stijl die een villa

Nieuwe villa's in de Haagse wijk Vroondaal (Foto's NRC Handelsblad, Leo van Velzen)

geen ruimte voor grote tuinen met hoge bomen en kloelke struiken waarachter de niksige huizen schuil zouden kunnen gaan. Zo heeft het Wilde Wonen tot nu toe

bouw wordt verzorgd door particulieren. Dikke vrouwen in legging moeten hier worden voorkomen, doordat kopers verplicht zijn een grote hoeveelheid materiaal aan

zich aan globale richtlijnen over hoogte en noolijnen houdt, maar alles, als het maar goed is.

Maar de meeste huizen zijn al

zwaai die in de negentiende eeuw werden gemaakt.

Maar wel is nu al te zien dat de huizen in Vroondaal en effensich

overheerseren weer de h ditionele stijl. Wie gas dat de meeste groter iers beter zijn dan hu is de nieuwe Wildde

ruimte voor individualiteit

Enschede Roombeek

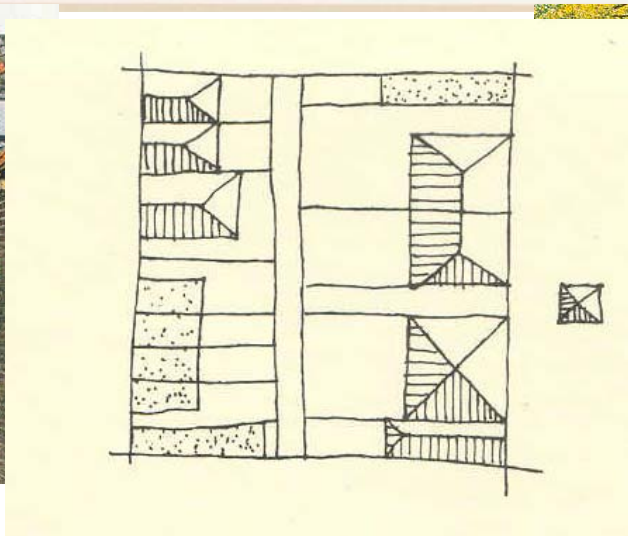
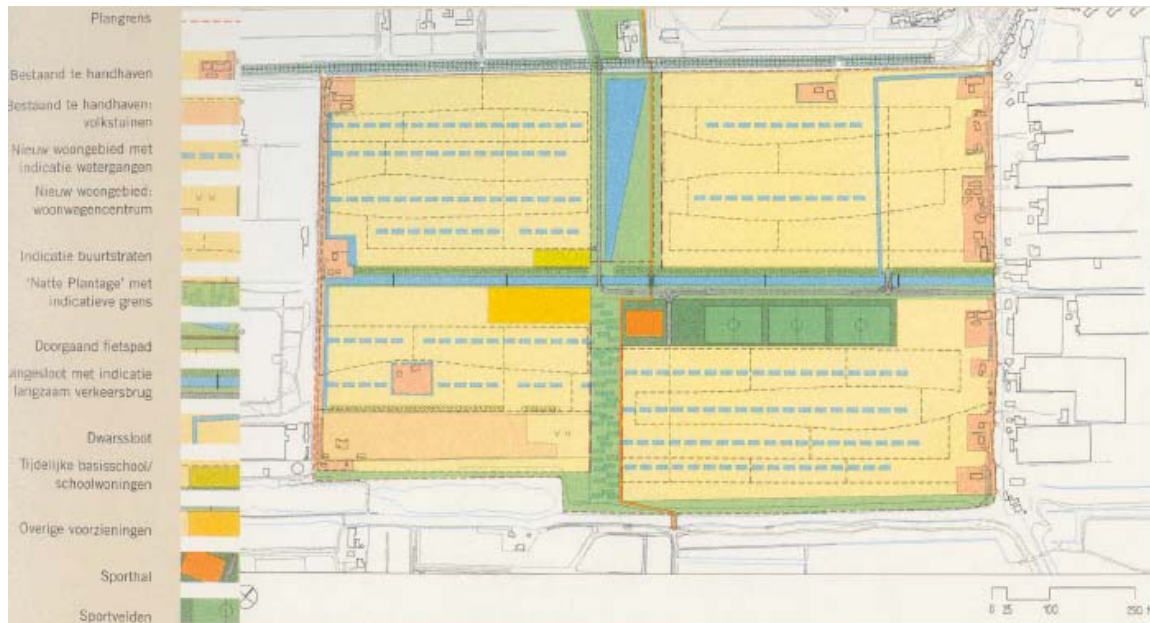
Pi de Bruijn

ruimte voor individualiteit

Enschede Roombeek

ruimte voor individualiteit

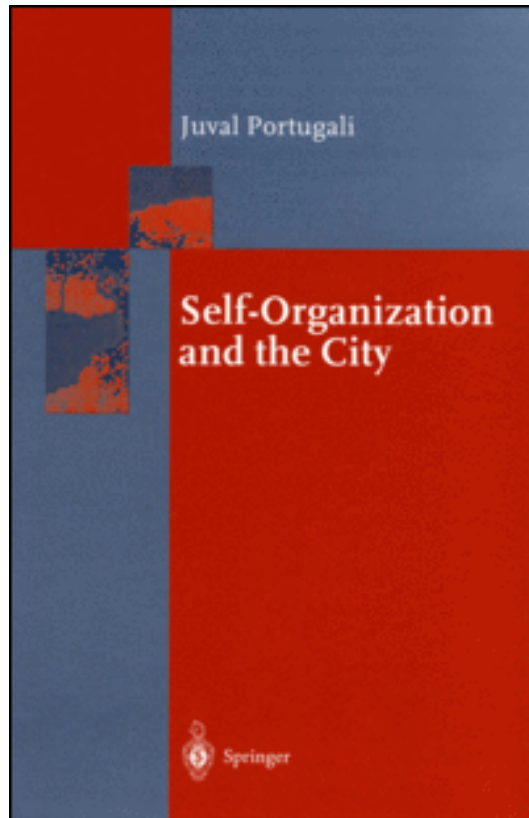

Den Haag – Ypenburg/De Bras
Palmhout

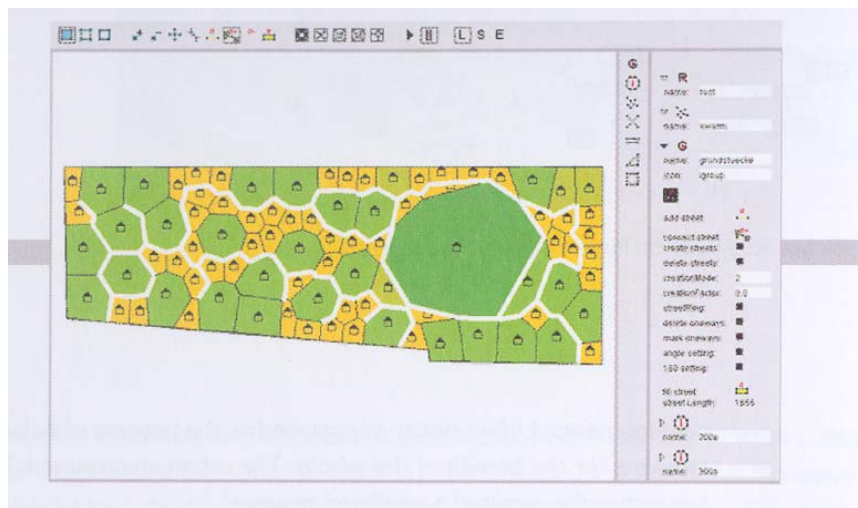
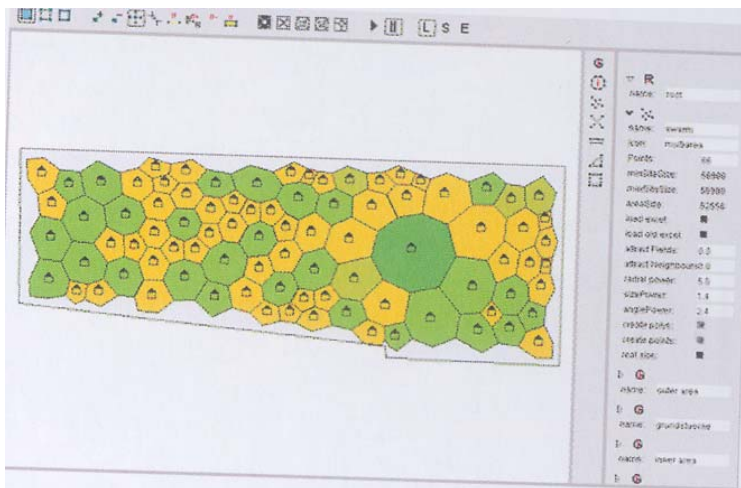
Ypenburg
De Bras

ruimte voor individualiteit

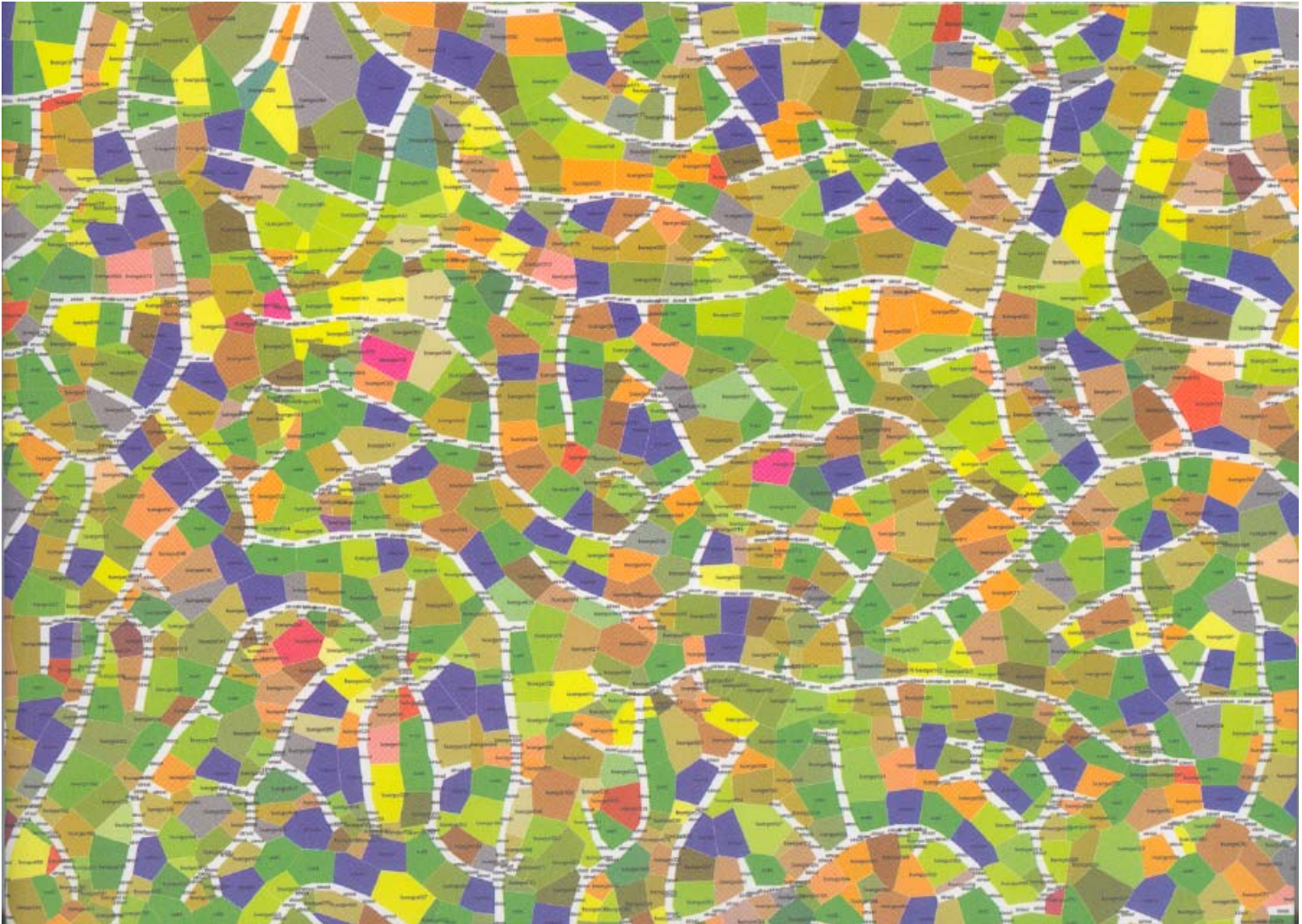
J. Portugali, *Self-Organization and the City*, Berlin 2000

ruimte voor individualiteit

KCAP, plan for Kaisersrot, 2002 - 2008

ruimte voor individualiteit

KCAP, plan for Kaisersrot, 2002 - 2008

De veranderende opgave

- Van projecten naar slimme plannen

20e eeuw: integrale gebiedsontwikkeling

20e eeuw

Jaren negentig: Roep om liberalisering en decentralisering

NOTA RUIMTE

RUIMTE VOOR ONTWIKKELING

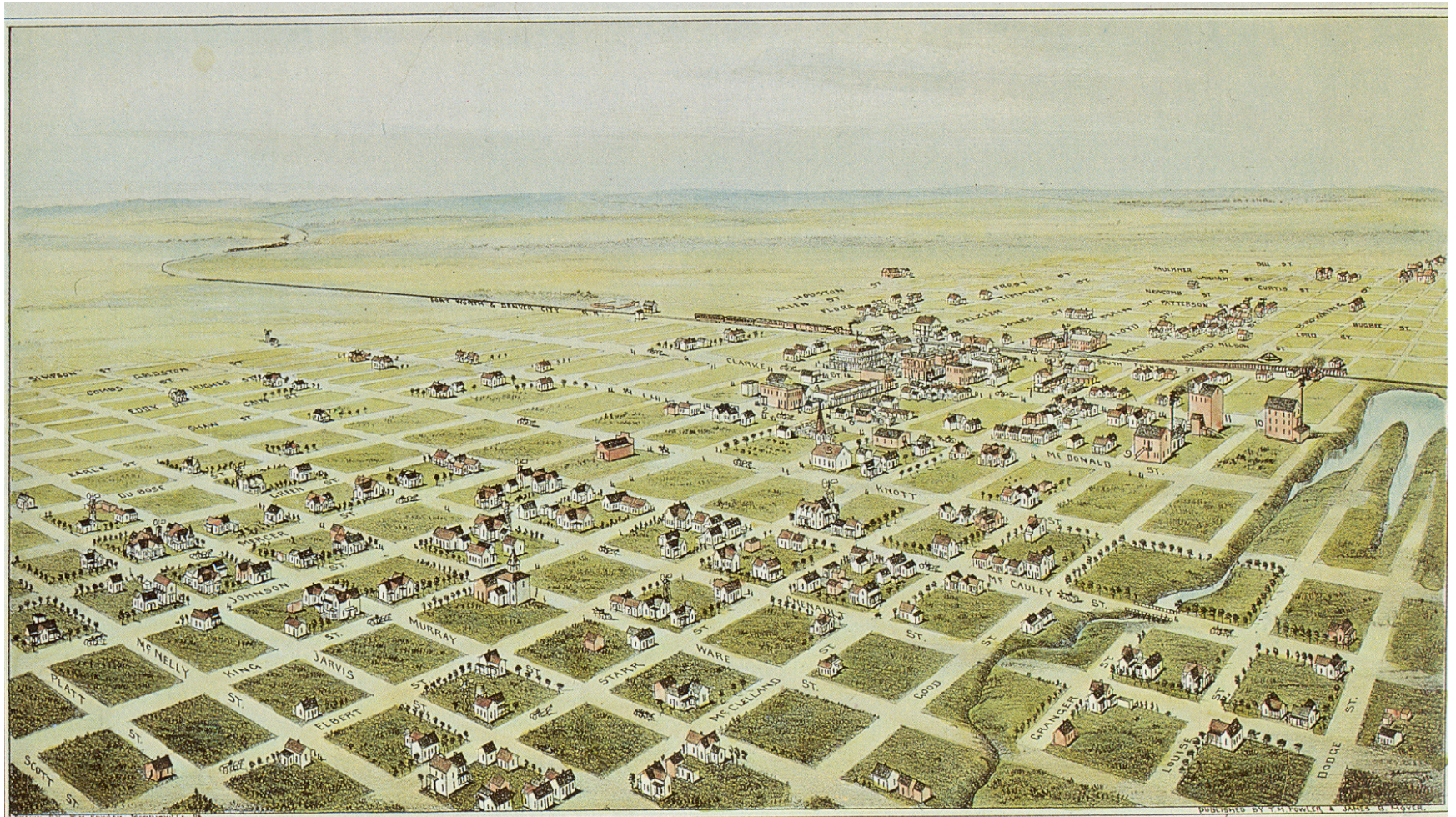
Veel betrokken partijen: debat & overleg

Leren van....

Leren van....

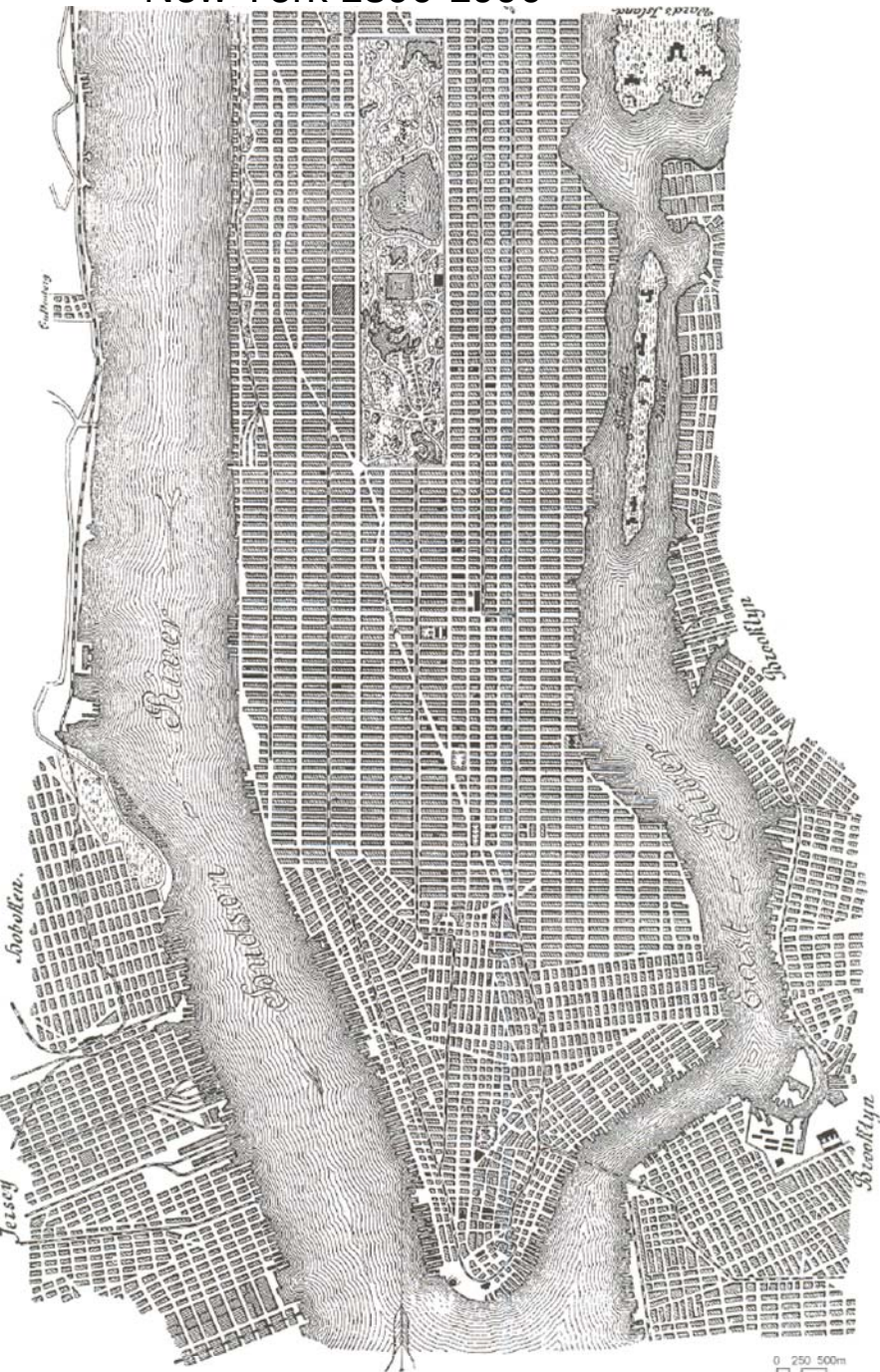
1. PUBLIC SCHOOLS.
2. COURT HOUSE.
3. BAPTIST CHURCH.
4. CITY NATIONAL BANK.
5. FIRST.
6. W. C. CARLSON & CO. LUMBER YARD.

QUANAH,
TEXAS.
1890.

7. S. MAYFIELD, LUMBER YARD.
8. MOORE & WELLS.
9. GIBBS & McNEIL'S PLANING MILL.
10. PICKERING MILL.
11. PUBLIC LIFTATOR.
12. R.R. STATION.

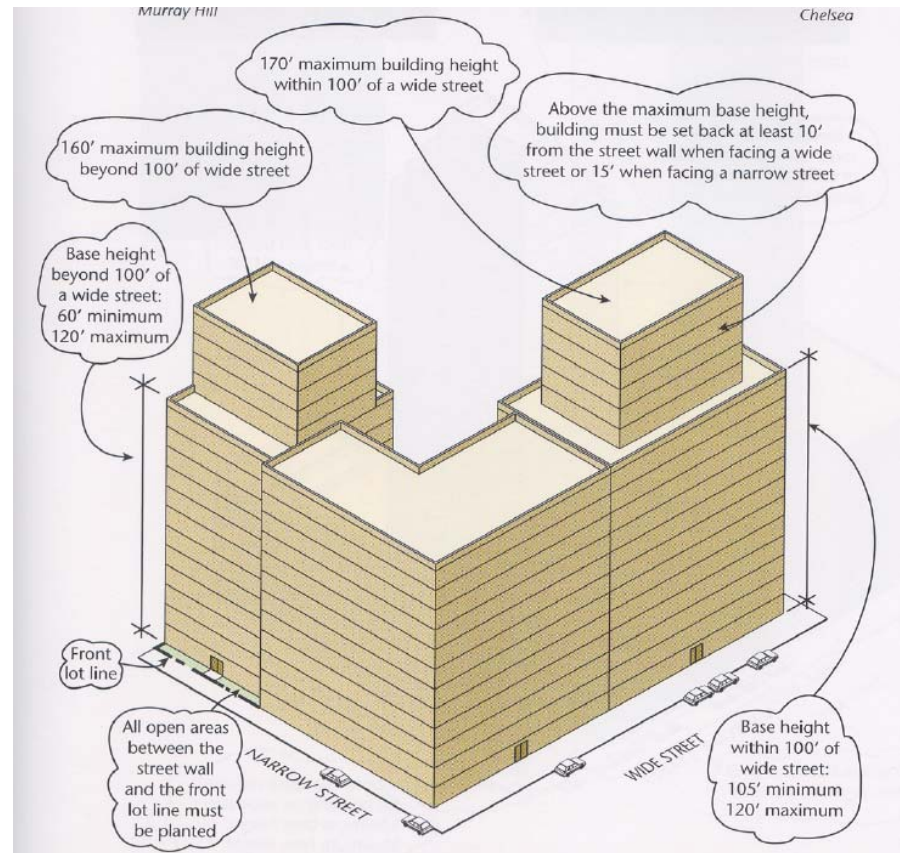
PUBLISHED BY F. H. FOWLER & JAMES H. MOYER.

New York 1890-1990

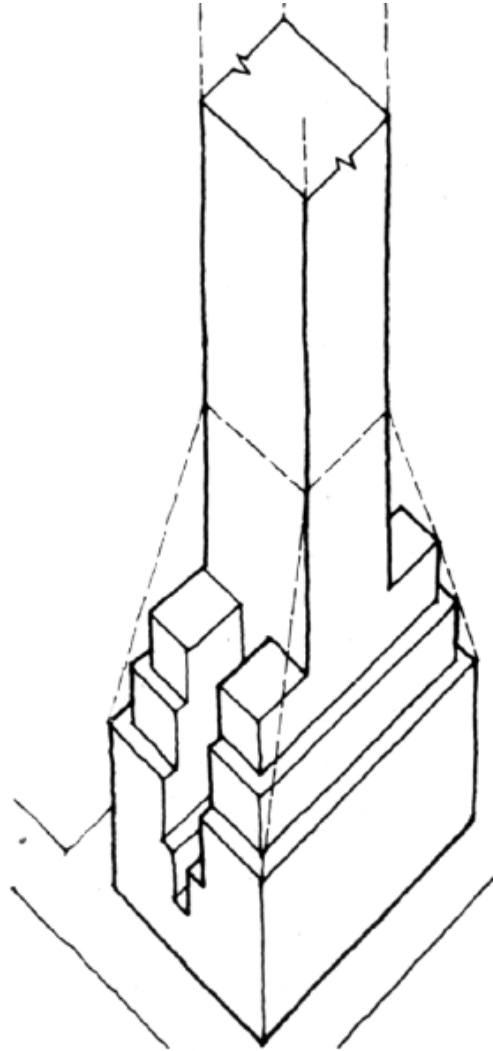

Zoning Handbook

NEW YORK CITY DEPARTMENT OF CITY PLANNING

Kwaliteit openbaar gebied: daglichttoetreding

Gebrekkige daglichttoetreding
in openbare ruimte

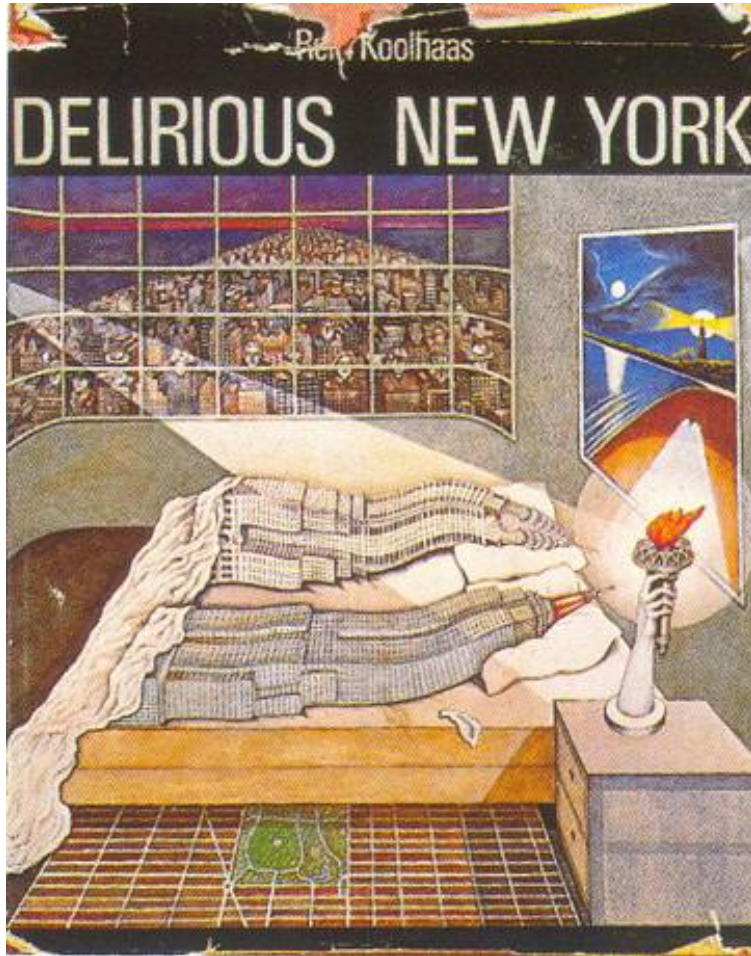

'Set-backs'

stadsbeeld

Rem Koolhaas: New York = combinatie van 'control & decontrol'

The City of the Captive Globe.

De veranderende opgave

- Veranderend grondgebruik: verdichten of verder verdunnen
- Nieuwe openbare ruimte
- Nieuwe stedelijke economie -> nieuwe programma's
- Natuur, klimaat en duurzaamheid
- Zelfbeschikking en participatie
- Van projecten naar slimme plannen